

Voor een verstandig kabinet kan het maken van een verstandige begroting nu niet moeilijk meer zijn

Posted on 30 maart 2024 by Eduard Bomhoff

De drie ambtenaren die aan de tafel van informateur Ronald Plasterk kwamen uitleggen dat bezuinigingen van 17 miljard euro nodig waren, blijken zich gigantisch te hebben vergist. Het feitelijke tekort op de begroting was in 2023 slechts 3,5 miljard euro, terwijl een redelijke norm voor dat tekort in een normaal jaar uitkomt op 20 miljard (officieel is de bovengrens zelfs 30 miljard). Met zo'n minuscuul tekort is Nederland in de gelukkige omstandigheid dat de fractieleiders zich kunnen concentreren op de hoofdzaak.

En die hoofdzaak is: Nederland moet – net als Duitsland – aanzienlijk meer investeren, want de economie is niet gezond. Maar, is dan de vraag, alleen investeren in de 'circulaire transitie' of is het beter om te investeren in innovatie *allround*? Wat we weten is dat in de tweeënhalf jaar na Covid de VS bijna drie keer zo veel internationale investeringen kon aantrekken als de EU. Dat was voor technologische innovatie in het algemeen, dus niet alleen voor CO2-gerelateerde

doelen. Europa staat bij de internationale bedrijfsinvesteringen nu al tien miljard per jaar in de min: Europese bedrijven vluchten met hun investeringen voor twintig miljard per jaar naar elders, maar andersom komt er slechts tien miljard aan investeringen binnen uit Amerika en Azië.

Energie moet minder duur worden

De Nederlandse overheid moet allereerst leren te leven zonder de extreme inkomsten uit belastingen op energie, waardoor gas, elektriciteit en benzine al jaren lang extra duur zijn vergeleken met onze buurlanden. Er is dus wel veel ruimte op de begroting (feitelijk tekort 3,5 miljard; acceptabel tekort 20 miljard), maar we kunnen niet dat hele verschil opvullen met investeringen. Een deel van de ruimte is nodig om energie minder duur te maken.

Er zit op dit moment ook nog zeven miljard euro in het Nationaal Groeifonds, dat bedrijven helpt met investeringen. Ook de VS hebben zo'n fonds ingezet en daar is nu sprake van een gezondere economische groei dan bij ons. Amerika wordt namelijk niet gehinderd door de in Nederland nog altijd heersende ideologie dat alles in het kader moet staan van de reeds genoemde 'circulaire transitie'. Misschien is innovatie in sectoren zoals landbouw, neurologie, en het patiëntendossier in de zorg wel beter voor onze economische ontwikkeling en ons welzijn.

Maar dan komen de politieke keuzes. PVV en BBB zullen zeggen: schakel direct over op een variant van het redelijke Duitse model voor de stikstofberekeningen, bespaar zo nog eens zes miljard euro, red de boeren, en investeer snel grootschalig in woningbouw. De VVD moet slikken over de stikstof, maar heeft minister Christianne van der Wal feitelijk al laten vallen, en beseft heel goed dat jongere kiezers niet bij de liberalen terugkomen zonder de al zo vaak beloofde huizen. Als de VVD zich aansluit bij PVV en BBB zal NSC wel volgen.

Kan het nieuwe kabinet erkennen dat de slogan 'Nederland klimaatkoploper' populair was bij Rob Jetten en de andere enthousiaste volgelingen van Greta Thunberg, maar in de praktijk een roekeloos recept was voor onbeheerste uitgaven en kostbare vergissingen? PVV en BBB zullen er ook voor pleiten om te stoppen met windmolens op zee, en vragen hoeveel dan nog nodig is voor de uitbreiding en versteviging van het elektriciteitsnet. Als die uitgaven kunnen zakken van honderd miljard tot misschien dertig miljard – ook vanwege de al zichtbare verschuiving in

de automarkt van elektrisch naar hybride – zal ook de VVD akkoord gaan. Ondernemers in bijna het hele land klagen immers over het elektriciteitsnet en de extreme kosten van Nederlandse energie.

Stoppen met windmolens in de Noordzee en haast maken met kernenergie en een intelligenter CO2-beleid zal voor medewerkers van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) onverteerbaar zijn. Die gaan dan misschien uit protest op de stoep zitten, maar ze hebben het er dan ook naar gemaakt. In hun berekeningen waren zij niet integer. Ik hoop dat PVV, VVD, NSC en BBB snel ingrijpen door het PBL bijvoorbeeld samen te voegen met het meer betrouwbare CPB en flink veel personeel te laten afvloeien. Anders krijgen de ministers straks continu te maken met tegenwerking van deze D66- en GroenLinks-PvdA-ambtenaren.

De pensioenfondsen moeten compenseren

Dat zijn een paar opties voor de investeringen, nu de lopende uitgaven. De pensioenfondsen hebben een ereschuld, namelijk het alsnog compenseren voor alle nooit vergoede inflatie tussen 2008 en 2019. Remedie: in 2024 een eenmalige uitbetaling van achtergehouden pensioen over al die jaren (cumulatief ongeveer een jaar pensioen extra); daarna ieder jaar een 20 procent hoger pensioen. Dat kost de pensioenfondsen geld, maar dat hebben ze, en het levert de staat inkomstenbelasting en BTW op.

Plus twee extra meevallers: president Klaas Knot van De Nederlandsche Bank (DNB) zal uit protest aftreden en dat kan mooi samengaan met het afblazen van zijn slechte nieuwe pensioenwet (daarmee sparen de pensioenfondsen een paar miljard aan dure consultants die anders het ‘invaren‘ hadden moeten berekenen). De volgende president van DNB zal zeker ook stoppen met de dwaze gokpartijen met rente-derivaten die pensioenfondsen zich veroorloven, en dat is dan nóg eens miljarden euro’s bespaard.

Ik zou verder pleiten voor een zeer aanzienlijke verhoging van de kinderbijslag en die blijde boodschap aan de kiezers vervolgens gebruiken om te bespreken of Nederland de doorbetaling van loon bij ziekte niet beter kan terugbrengen van twee jaar (in Europa een extreem record) naar het Europese gemiddelde van drie tot zes maanden. Toelichting: een ambtelijke werkgroep heeft zojuist nog eens aanbevolen om de kinderbijslag te combineren met het kindgebonden budget, een bijdrage voor ouders in de kosten voor kinderen tot 18 jaar die in de praktijk gepaard gaat

met bureaucratie, fouten en terugvorderingen.

Schaf dus de inkomensafhankelijke kinderbijslag af en verhoog het bedrag per kind navenant. Bijna nergens in Europa is de kinderbijslag zo laag ons bij ons. In België bijvoorbeeld is het bedrag twee keer zo hoog en krijgen ouders bovendien een bijdrage van meer dan 1000 euro voor ieder bezoek van de ooievaar. Ook Duitsland kent een dergelijke regeling; daar wordt zelfs drie keer zoveel *Kindergeld* betaald als in Nederland.

Nu knopen doorhakken over de hoofdzaken

Dat zijn een paar grote stappen vooruit naar meer innovatie, een beter werkende arbeidsmarkt, en minder armoede voor bejaarden en voor gezinnen met kinderen. Zelf heb ik kunnen meemaken hoe een bekwame minister van Financiën dan heel goed in de vergaderingen van een nieuw kabinet de discipline kan handhaven bij de kleinere correcties op de begrotingsplannen. Het eerste kabinet-Balkenende startte in juli 2002 met een ambtelijk voorbereide ontwerpbegroting. Minister van Financiën Hans Hoogervorst (VVD) wist ruimte te maken voor een aanpassing in de begroting wanneer die werd gedragen door een duidelijke meerderheid van de ministers. Maar hij zei 'dan moet je maar met de hoed rondgaan' wanneer een minister een wens had die niet breed werd gedragen door de coalitiepartners. Achteraf bezien was de begroting voor 2003 zelfs eerder te krap dan te royaal. Ministers kunnen dat dus ook managen; laat de partijleiders nu liever knopen doorhakken over de hoofdzaken.

Eduard Bomhoff *is oud-hoogleraar economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, Nyenrode en Monash University. In 2002 was hij vicepremier in het eerste kabinet-Balkenende.*

Het zijn de donateurs die ***Wynia's Week*** *mogelijk maken. Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk* ***HIER*** *. Hartelijk dank!*